

Klompenpaden

Een onderzoek naar de economische, landschappelijke en maatschappelijke spin-off van het ontwikkelen van wandelpaden volgens het klompenpaden concept.

Dit onderzoek is uitgevoerd door Imke Nabben voor Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Mei 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Methode	4
Resultaten	5
Conclusies	10
Bijlage 1: enquête ondernemers	12
Bijlage 2: enquête wandelaars	14

Inleiding

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) zet zich in voor het cultuurlandschap; het landschap met heggen, knotwilgen, boomgaarden en poelen. De stichting heeft geen eigen terreinen en werkt dus altijd samen met anderen. Dit kan een gemeente zijn, een particulier, vrijwilligers of de Provincie Gelderland. De missie van Landschapsbeheer Gelderland luidt '*zorg voor een vitaal, beleefbaar en herkenbaar streekeigen landschap*'. Deze missie wordt uitgedragen in de vorm van verschillende projecten en activiteiten. Het aanleggen van klompenpaden is één van de activiteiten die het platteland toegankelijk en beleefbaar maakt voor iedereen. Historische paden worden uit de anonimiteit gehaald en waar mogelijk worden ze hersteld en krijgen ze een nieuwe functie. Klompenpaden zijn hierin uniek ten opzichte van andere wandelpaden omdat ze historische verbindingen herstellen en de cultuurhistorie van de streek beleefbaar maken doordat ze over weilanden, langs akkers en over boerenerven lopen. Op deze manier wordt cultuurhistorische informatie bereikbaar voor een breder publiek, de percelen en aanliggende erven worden landschappelijk versterkt door herstel en aanleg van streekeigen landschapselementen, de leefbaarheid wordt vergroot en de economie van de streek versterkt door aan te sluiten bij lokale initiatieven als landwinkels, horeca en kamperen bij de boer. Er ontstaan samenwerkingsverbanden tussen lokale bewoners, verenigingen, bedrijven en overheid. Dat klompenpaden bijdragen aan bovengenoemde effecten betwijfelt niemand. De vraag is alleen; zijn deze effecten meetbaar?

Naar aanleiding van de behoefte bij SLG hierin beter inzicht te verkrijgen is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: **Wat zijn de sociaal- maatschappelijke, cultuurhistorische, landschappelijke en economische baten van de klompenpaden?**

Methode

Op het moment dat dit onderzoek startte waren er 41 klompenpaden waarvan 23 in Gelderland en 18 in Utrecht. Er is een steekproef van 5 Gelderse klompenpaden genomen die minimaal 1 jaar, maar meestal 2 jaar of langer, in gebruik zijn en verspreid door de provincie in verschillende gemeenten liggen. Vervolgens zijn er twee doelgroepen benaderd die nuttige informatie kunnen verstrekken m.b.t. de onderzoeksvraag, namelijk de klompenpad wandelaar en de relevante ondernemers die op maximaal 1km van een klompenpad gevestigd zijn. Relevante ondernemers zijn ondernemers die producten aanbieden die voor de klompenpad wandelaar interessant (kunnen) zijn tijdens een wandeling; voornamelijk horeca gelegenheden, rustpunten en landwinkels. De ondernemers zijn allen telefonisch benaderd om een afspraak te maken voor het afnemen van een enquête. De resultaten uit deze enquête zijn grotendeels kwalitatief en deels ook kwantitatief geanalyseerd.

Bij het analyseren van de resultaten uit de enquêtes is gekeken naar alle vijf de onderzochte paden en de 20 geïnterviewde ondernemers samen om iets over de effecten van klompenpaden in het algemeen te kunnen zeggen. In het stuk waarin de effecten van klompenpaden op de economie worden beschreven wordt van deze methode afgeweken, aangezien het juist interessant is om te weten wat de verschillen en overeenkomsten per pad zijn op dit vlak.

De klompenpad wandelaars zijn benaderd door middel van een korte enquête op de website www.klompenpaden.nl. De resultaten hieruit zijn kwantitatief verwerkt. Daarnaast is er ook gebruik gemaakt van kwantitatieve resultaten uit folderverkoop en een onderzoek uitgevoerd door Landschap Erfgoed Utrecht waarbij enquêtes zijn afgenomen bij klompenpad wandelaars op de wandelpaden (in het veld) en via de website www.klompenpaden.nl om de wensen van de huidige doelgroep voor gebruik van nieuwe media in kaart te brengen (Landschap Erfgoed Utrecht, 2011).

Aanvullende kwalitatieve informatie is verkregen door gesprekken met de coördinatoren van de werkgroepen van de bestudeerde klompenpaden en met de projectleiders van SLG die bij de ontwikkeling van de paden betrokken waren.

Resultaten

Er zijn in totaal 20 ondernemers geïnterviewd en de poll op de website is door 785 mensen ingevuld (in 4 weken!).

Ondernemers blijken geen enkele moeite te hebben met het identificeren van de Klompenpad wandelaar. Ze worden over het algemeen omschreven als geïnteresseerde positieve mensen met wandelschoenen die vaak een rugzak bij zich hebben.

In onderstaande tabel zijn de 5 geselecteerde klompenpaden weergegeven

Naam	Locatie	Opening	Aansluiting op
Appelpad	Nijkerk	01-09-2007	-
Paradijepad	Barneveld	01-09-2007	-
Pelserpad	Ermelo	16-2-2011	Norderpad
Eeskooterpad	Otterlo	15-3-2009	Harcamperpad en Beekbultpad
Tuylermarkerpad	Terwolde	13-01-2010	Woldermarkerpad waarop Niebroekerpad aansluit, en hierop weer Avernoorderpad

Tabel 1. Geselecteerde Klompenpaden in provincie Gelderland.

Sociaal Maatschappelijk

De vragen in de enquête die inzicht geven in de sociaal maatschappelijke effecten van klompenpaden zijn over het algemeen erg positief beoordeeld.

Succes

Op de vraag in welke mate de ondernemers het klompenpad geslaagd vinden wordt, op een schaal van 1 tot 10 (1=helemaal niet geslaagd, 5=neutraal, 10=zeer geslaagd), een score van gemiddeld 7.6 toegekend. Hierbij zitten ook ondernemers die niet bekend zijn met klompenpaden in het algemeen, en dus een score van 5 hebben gegeven. Wanneer alleen de resultaten van ondernemers die bekend zijn met de klompenpaden worden bekeken, wordt er gemiddeld een 7,9 gescoord. De meest gegeven reden waarom men het klompenpad geslaagd vindt is dat de reacties van wandelaars zo ontzettend positief en leuk zijn, dat er meer gebruik van wordt gemaakt dan verwacht en ook druk blijft, dat het goed is voor de ontwikkeling van het gebied, en dat het een extra centje opbrengt. Minder positieve reacties slaan puur op de route (stukken asfalt die opgenomen zijn).

Activiteiten

Meer dan de helft (52.6%) van de bevroegde ondernemers geeft aan niet te weten of er activiteiten georganiseerd worden en 26.5% zegt dat dit soms gebeurt (op twee van de vijf onderzochte paden). Van deze ondernemers is 40% dan ook zelf betrokken bij deze activiteiten. De overige ondernemers zegt dat er nooit activiteiten worden georganiseerd op de klompenpaden. Wel geeft bijna iedereen aan betrokken te willen worden bij activiteiten die wellicht in de toekomst georganiseerd gaan worden, of zelfs al ideeën te hebben voor activiteiten die ze zelf willen organiseren. Uit informatie van projectleiders en vrijwilligers blijkt dat de activiteiten die op klompenpaden worden

georganiseerd zeer divers zijn. Bijvoorbeeld snertwandelingen, wandelingen met boerenontbijt, outdoor activiteiten door een bedrijf wat na opening van de route is opgericht.

Samenwerking

Op de vraag of de klompenpaden aanleiding zijn tot samenwerking zijn de meningen van de ondernemers bijna gelijk verdeeld. Voor de kleine meerderheid die aangaf wel samenwerking te zijn aangegaan met anderen (omwonenden, agrariërs, gemeente, natuur- en cultuurverenigingen) vanwege het klompenpad, geldt dat hier voornamelijk tijdens het ontwikkelen en aanleggen van het pad sprake van was. Voor een kwart van de ondernemers is het klompenpad aanleiding geweest voor duurzame samenwerking. Projectleiders noemen ook nog overleggroepen die eventuele overlast in recreatie gebieden/routes te verminderen, excursies die ontstaan uit samenwerking tussen vrijwilligersgroep en lokale gidsen, succesvolle bemiddeling van vrijwilligers in een burengeschil, samenwerking met cliënten van een dagbesteding instelling, oprichting van vrijwilligersgroepen waarin zelfs seizoensrecreanten deelnemen en gezamenlijke initiatieven voor het maken en plaatsen van informatiepanelen over flora en fauna langs het klompenpad.

Imago agrarische sector

Van de bevroegde ondernemers is 68% van mening dat klompenpaden invloed hebben op het imago van de agrarische sector, en allemaal denken zij dat dit effect positief is. Hierbij plaatsen twee ondernemers de kanttekening dat het afhankelijk is van de activiteiten van de boerenbedrijven waar het klompenpad langs komt, en ook van de persoonlijke achtergrond van de wandelaar. De ondernemers die denken dat klompenpaden geen invloed hebben op het imago van de agrarische sector geven hierbij aan dat de wandelaars al de gewenste affiniteit met het platteland/agrarisch gebied hebben. 32% van de bevroegde ondernemers zegt dat ze zelf het agrarisch landgebruik meer zijn gaan waarderen door het klompenpad, omdat het hen brengt op plekken in eigen omgeving die tot dan toe niet begaanbaar waren, en omdat ze verrast zijn dat boeren hun land openstellen. De overige 68% geeft aan al zo lang in de omgeving te wonen dat de waardering voor de agrarische sector al maximaal is. Ook uit reacties op het forum van de klompenpad website blijkt dat het landschap en de agrarische sector meer gewaardeerd wordt; mensen die al meer dan 15 jaar in het gebied wonen zijn verrast totaal nieuwe plekjes in hun eigen omgeving te ontdekken!

Cultuurhistorie

Vragen over cultuurhistorie, of streekgeschiedenis zoals het in de enquête omschreven is, vinden mensen vaak in eerste instantie wat lastig, maar wanneer het wordt toegelicht met een voorbeeld blijken de vragen hieromtrent toch niet zo moeilijk. De belangstelling voor streekgeschiedenis is voor velen niet toegenomen door de aanleg van een klompenpad, omdat deze al groot was. Opvallend is dat iedereen die 24 jaar of korter in de omgeving woont aangeeft dat de belangstelling voor streekgeschiedenis is toegenomen sinds de aanleg van het klompenpad. Voor al deze mensen geldt dat ook hun kennis over streekgeschiedenis is toegenomen door de aanleg van het klompenpad. Bovendien zegt de helft van de ondernemers die aangeven dat hun belangstelling niet is toegenomen, dat hun kennis wel is toegenomen.

Op drie van de vijf onderzochte paden zijn karakteristieke landschapselementen aangelegd of opgeknapt, variërend van opgeschoonde poelen, aangelegde vlechthekken en hoogstam fruitboomgaarden en gerestaureerde hoeven tot plannen voor het opknappen van een oud kasteeltje. De geënquêteerde ondernemers vragen zich echter af of deze activiteiten verband houden met de aanleg van een langslowpad. Projectleiders zijn beter op de hoogte van

het wel degelijk bestaande verband tussen beide; stukken hersteld historisch tracé, een opgeknapt schapenwaskolk en Celtic field, meer en duidelijker informatie over ontstaan en de vroegere functie van cultuurhistorische elementen zoals bijvoorbeeld de 'Kruishaarderberg', en er is zelfs een permanente expositie opgericht voor educatieve doeleinden naar aanleiding van het aanleggen van een klompenpad.

Landschap

Ook de vragen over landschap behoefden soms wat toelichting. Klompenpaden blijken geen invloed te hebben op het zich verbonden voelen met het landschap voor mensen die er al hun hele leven wonen. Ook hier zijn het over het algemeen weer de mensen die korter dan 25 jaar in het gebied wonen die aangeven dat klompenpaden dit gevoel van zich verbonden voelen met het landschap versterken. De waardering voor het landschap lijken veel mensen te koppelen aan hun gevoel van binding aan het landschap. Iedereen die aangaf dat klompenpaden een positieve invloed hebben op hun gevoel van zich verbonden voelen met het landschap gaf vervolgens aan dat klompenpaden ook een positieve invloed hebben op hun waardering voor het landschap. Er waren echter ook ondernemers die zeiden dat weliswaar hun binding met het landschap niet beïnvloed wordt door klompenpaden, maar hun waardering voor het landschap er wel door werd vergroot.

Uit gesprekken met vrijwilligers en projectleiders blijkt dat de betrokkenheid bij landschap en natuur ook tot uiting komt in initiatieven op de klompenpaden als: ophangen van nestkastjes en dazenvallen bijvoorbeeld. Tientallen erven zijn onder de loep genomen wat betreft landschappelijke inpassing waarna de beplanting is aangepast/hersteld. Dit, en het opknappen van poelen, houtwallen, boomgaarden en heggen langs klompenpaden, heeft geleid tot een verbeterde landschappelijke kwaliteit.

Economie

Over het aantal klompenpad wandelaars wordt nogal gespeculeerd. Zo werd er vorig jaar een schatting gemaakt van het aantal gebruikers van klompenpaden van een kwart miljoen per jaar (Evelien Kenbeek, Visie op Landschapskwaliteit 2011). Uit de folderverkoop van de 5 onderzochte paden is berekend dat deze paden gemiddeld 9.219 wandelingen per jaar kennen. Er zijn namelijk gemiddeld 851 folders per pad per jaar verkocht en uit onderzoek (Landschap Erfgoed Utrecht, 2010) blijkt dat 24% van de wandelaars met een folder loopt. Men loopt gemiddeld met 2,6 personen een route. Waardoor we per pad komen op gemiddeld 9.219 wandelingen per pad per jaar (voor deze 5 paden). Uit de enquêtes van de ondernemers kwamen vergelijkbare aantallen naar voren, hoewel hierbij moet worden opgemerkt dat van de 20 ondernemers die geënquêteerd zijn, slechts de helft (10) een inschatting heeft kunnen maken van het aantal wandelaars per week. Dit geeft aan dat het moeilijk is in te schatten gegevens zijn en er dus rekening gehouden moet worden met kans op een grote afwijking.

Het percentage wandelaars dat tevens gebruiker is bij de ondernemers ligt volgens de ondernemers tussen de 0 en 67%. Gemiddeld is dit 36%. Uit de resultaten van de poll op de website blijkt dat gemiddeld 60% van de wandelaars gebruik maakt van lokale horeca. Opvallend was dat de ondernemers die zichtbaar moeite doen om de klompenpad wandelaar als klant aan te trekken het hoogste percentage gebruikers heeft.

Van de 20 ondernemers konden er 13 een inschatting maken van de uitgave die gebruikers wekelijks van hun producten doen. Dit varieert van 0 tot 350 Euro per week (zie tabel 1). Gemiddeld dus €91,33, hoewel deze waarden zuiver bekeken niet zomaar gemiddeld kan worden, aangezien €350 per week een extremitet in het geheel is, en ook nog eens eentje van een pad waaraan maar één ondernemer zit. Er is nog een pad bekeken waaraan maar één ondernemer zit, en die schat dat de verdiensten van de klompenpad wandelaar €60 per week zijn. Afgezien van de uitschieter van het Appelpad, waar de enige ondernemer zowel start- als eindpunt is met koffie/thee service en daarbij ook een landwinkel, valt op dat de ingeschatte opbrengsten van de verschillende paden niet enorm verschillen.

Vandaar dat het realistischer is om te kijken naar de verdiensten per week per pad waarbij de extremitet buiten beschouwing wordt gelaten. Dit brengt de gemiddelde opbrengst per week per pad op € 70,- of ongeveer €3.600,- per jaar.

Van de andere kant zou het kunnen zijn dat juist de ene ondernemer met landwinkel aan het Appelpad een betere inschatting van het aantal wandelaars kan maken dan andere horeca omdat ze startpunt zijn en men nergens anders kan parkeren in het gebied. Ze hebben hiermee de beste kijk op de wandelaars en merken direct het verschil sinds de komst van het pad. Gezien de onmogelijkheid van de helft van de ge-enquêteerden om überhaupt een aantal wandelaars in te schatten zijn deze resultaten minder betrouwbaar. Men moet inschatten hoeveel van de bezoekers wandelaars zijn (en dan ook nog wandelaars van het klompenpad en niet van een andere route) en dan moet men van die specifieke groep ook nog inschatten hoeveel ze besteden. Dit zijn een aantal onzekere factoren samen.

Pad	Gem. opbrengst/wk	Gem. opbrengst/jr	# ondernemers
Tuylmarkerpad	€ 75,00	€ 3.900,00	3
Eeskooterpad	€ 79,75	€ 4.147,00	3
Pelserpad	€ 62,60	€ 3.255,20	5
Paradijspad	€ 60,00	€ 3.120,00	1
Appelpad	€ 350,00	€ 18.200,00	1

Tabel 1. Gemiddelde opbrengst per pad per week en aantal ondernemers per pad.

Interessant om op te merken is ook dat het Pelserpad met 5 ondernemers pas 1 jaar oud is en toch ongeveer evenveel opbrengst per week genereert. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit nog zal oplopen naarmate het pad meer bekendheid krijgt.

Één ondernemer geeft aan dat er sinds de aanleg van het klompenpad vaker mensen worden ingeschakeld als hulp bij de bedrijfsvoering. Het gros geeft aan dat de inkomsten van het klompenpad kruimeltjes zijn waar het hen niet om te doen is, maar wel een leuke bijkomstigheid.

Uit de resultaten van de poll op de website blijkt dat de klompenpad wandelaar gemiddeld 5,8 keer per jaar een klompenpad loopt, dat 65% dit met zijn tweeën doet. Gemiddeld geven deze wandelaars €6,96 uit aan de plaatselijke horeca tijdens een wandeling. 35% van de wandelaars zegt niets uit te geven, waarbij opgemerkt moet worden dat er ook klompenpad vrijwilligers bij zitten die de paden belopen om ze te onderhouden. Ongeveer 16% geeft €5,- per wandeling uit, en evenzoveel €10,-. Er zitten uitschieters bij waarvan niet zeker is of er sprake is van een vergissing bij invullen of van regelmatig een weekendje weg. 18% geeft namelijk aan gebruik te zullen maken van klompenpad weekend arrangement wanneer dit aangeboden zou worden, en 51% zal dit misschien doen.

55% zegt producten bij een landwinkel te kopen wanneer deze mogelijkheid zich voordoet tijdens het lopen van een klompenpad. En 20% is bereid een bijdrage te doen voor het onderhoud van de klompenpaden. 60% is hiertoe misschien ook bereid, maar velen vragen zich af waarom precies en waarom via sms. Sommigen zien dit medium zelfs als een reden om niet te doneren.

Ook projectleiders en vrijwilligers geven aan dat het aantal gasten bij verschillende horeca gelegenheden is toegenomen, en dat dit zelfs nog meer zou kunnen zijn wanneer deze gelegenheden ook zondags zouden openen aangezien dit een populaire wandeldag is. Er zijn een aantal bedrijven die zich verbreed en/of uitgebreid hebben na opening van het klompenpad door een koffiehoek/rustpunt in te richten. Er worden diverse klompenpad producten verkocht (zoals een klompenpad lunch, wijnproeverij voor klompenpad wandelaars en welkomstpakketjes met klompjes). Kortom: het klompenpad sluit in de meeste gevallen aan op bestaande (agro) toeristische activiteiten, en heeft ook geleid tot uitbreiding van het aanbod.

Wanneer de resultaten uit de enquêtes gecombineerd worden met de resultaten van de poll op de website, zou ook geconcludeerd kunnen worden dat er (gemiddeld voor deze 5 paden) per klompenpad per jaar 9.219 wandelaars * €6,96 = €64.164,- opgebracht wordt.

Opmerkingen

Uiteraard konden deelnemers aan de enquête ook hun losse opmerkingen kwijt. Veel hiervan is verwerkt in bovenstaande resultaten, maar enkele springen er toch uit en zijn het vernoemen waard:

- Er zouden meer klompenpad aanbiedingen kunnen zijn in de trant van 'met uw folder of uitgeprinte kaart krijgt u een 2^e kopje koffie gratis' of 'proeverij met wandeling door boerenland'.
- Een inlegvel in routefolder met advertenties is voor ondernemers een mogelijkheid om meer inkomsten uit klompenpad te halen.
- Ondernemers die niet direct aan het pad liggen zijn wel geïnteresseerd in verleggen van het pad zodat het bij hen langsloopt: ze zien de potentiële winst ervan wel in.
- Er zijn een aantal ondernemers die achteraf gezien meer betrokken hadden willen worden bij de aanleg van het klompenpad. Reactie van de ontwikkelaars hierop is dat men de mogelijkheid heeft gehad (middels uitnodiging en persberichten) om deel te nemen in de lokale werkgroep die het pad ontwikkeld heeft. Nu de paden zo'n succes zijn had men achteraf natuurlijk graag meer invloed gehad.
- Een enkele ondernemer is teleurgesteld in de houding van de overheid met betrekking tot subsidiëring en toekennen vergoedingen voor beschikbaar stellen van grond voor de aanleg van een klompenpad; recreatief medegebruik van agrarische grond. De grondeigenaren die hun terrein openstellen voor recreatief medegebruik zijn in dit onderzoek niet specifiek benaderd. Van hen is ook bekend dat bovengenoemd punt leeft.

Conclusies

Sociaal Maatschappelijk

Er is met zekerheid te stellen dat klompenpaden een effect hebben op sociaal maatschappelijk vlak, en dat dit positief is. Gemiddeld genomen vinden de ondernemers aan de onderzochte paden het klompenpad geslaagd, vaak beter dan verwacht, geven ze aan betrokken te willen zijn bij activiteiten die wellicht in de toekomst georganiseerd gaan worden, en ervaren zij dat klompenpaden een positieve invloed hebben op het imago van de agrarische sector. Voor een kwart van de ondernemers is het klompenpad zelfs aanleiding geweest voor duurzame samenwerking met andere partijen, zoals burgers, lokale organisaties, bedrijven en gemeenten. Uit vele voorbeelden van succesvolle en duurzame samenwerkingsverbanden blijkt dat de invloed van klompenpaden op sociaal maatschappelijk vlak zeker niet onderschat mag worden!

Cultuurhistorie

Voor cultuurhistorie geldt ook dat niet kwantitatief hard te maken is wat het precieze effect van klompenpaden is. Wel is duidelijk dat er sinds de aanleg van het klompenpad een toename is van zowel de belangstelling voor als de kennis van de streekgeschiedenis bij ondernemers die korter dan 25 jaar in de omgeving wonen. Bovendien zegt de helft van de ondernemers die aangeven dat hun belangstelling niet is toegenomen, dat hun kennis van de streekgeschiedenis wel is toegenomen. Het aanleggen en opknappen van karakteristieke landschapselementen is volgens projectleiders en lokale vrijwilligers duidelijk te relateren aan de aanwezigheid of aanleg van een klompenpad. Dit is dus niet alleen een verwacht effect, maar met dit onderzoek ook een bewezen gevolg van de aanleg van klompenpaden.

Landschap

Ook het effect van klompenpaden op de beleving van het landschap is slechts kwalitatief te meten en het is duidelijk dat klompenpaden geen effect hebben op het zich verbonden voelen met het landschap voor mensen die er al hun hele leven wonen. Ze hebben echter wel een positief effect op de ondernemers die minder dan 25 jaar in het gebied wonen. Zij geven aan dat klompenpaden zowel het gevoel van zich verbonden voelen met het landschap als hun waardering van het landschap versterken. Dit uit zich vervolgens in het participeren in activiteiten die met landschapskwaliteit verbetering en vergroting van leefbaarheid te maken hebben, zoals erfbeplanting projecten en onderhouden van landschapselementen.

Naast de ondernemers langs de routes zijn er ook op tientallen plaatsen langs de routes op particuliere terreinen streekeigen landschapselementen hersteld of aangelegd. Met name een zgn. Klompenpad –plus, waarbij een klein extra budget voor landschappelijke inpassing van de route en aangrenzende erven beschikbaar was, blijkt veel landschappelijke kwaliteitsverbetering op te leveren.

Economie

Dat een klompenpad invloed heeft op de economie de directe omgeving is helder. Hoe groot dit effect precies is varieert per pad en per ondernemer. Een klompenpad sluit in de meeste gevallen aan op bestaande (agro) toeristische activiteiten, en heeft ook geleid tot uitbreiding van het aanbod hierin. Volgens de ondernemers zijn klompenpaden goed voor de ontwikkeling van het gebied en levert het ze extra inkomsten op.

Uit de informatie van de klompenpad wandelaar, verrekend met de folderverkoop factor, is op te maken dat er jaarlijks op de onderzochte paden per pad €64.164,- wordt uitgegeven. Het verschil met de inschatting van de ondernemers, een factor 18, is deels te verklaren door de verschillende

variabelen die door ondernemers ingeschat zijn; namelijk het aantal wandelaars, aantal gebruikers en hoeveel er per persoon wordt uitgegeven. En deels door het feit dat mensen op de poll aangaven ook wel eens te overnachten of te dineren in combinatie met een klompenpad wandeling. Deze uitgaven komen niet perse direct ten goede aan ondernemers die aan het pad zitten, maar ook aan ondernemers in dorpscentra. Aangezien het resultaat van de website-poll niet door een inschattingsfout van derden beïnvloed is (wandelaars hebben zelf aangegeven hoeveel ze uitgeven per wandeling, met hoeveel personen ze wandelen en hoe vaak), wordt er vanuit gegaan dat een opbrengst van **€64.164,- per pad per jaar** realistisch is voor de onderzochte 5 paden.

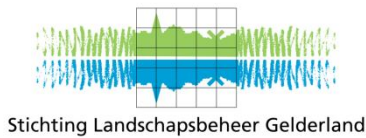
Samenvattend in een tabel zien de conclusies over de effecten van klompenpaden op de onderzochte parameters er als volgt uit:

Parameter	Invloed
Sociaal Maatschappelijk	+++
Cultuurhistorie	++
Landschap	++
Economie	+++

Tabel 1. Effecten van klompenpaden op verschillende parameters, waarbij + is positief en – is negatief

Tot slot moet worden opgemerkt dat het aantal bij ondernemers afgenomen interviews te klein is om keiharde conclusies te trekken. De ingevulde enquêtes op de website vergroten het inzicht in de economische baten aanzienlijk, maar nog steeds is het moeilijk het aantal wandelaars per pad te bepalen. In dit onderzoek is hiervoor geëxtrapoleerd vanuit folderverkoop en informatie over hoeveel procent van de wandelaars met folder lopen. Het verdient de aanbeveling om in een eventueel vervolgonderzoek gebruik te maken van een zogenaamd 'telmatje' waarmee het precieze aantal wandelaars per pad geregistreerd kan worden.

Bijlage 1: enquête ondernemers

Enquête spin-off klompenpaden

Stichting Landschapsbeheer Gelderland, initiatiefnemer van de ontwikkeling van klompenpaden, onderzoekt middels onderstaande enquête de invloed van klompenpaden op een aantal aspecten om zo het belang van het aanleggen van klompenpaden beter te kunnen onderbouwen. De resultaten worden gebruikt om voor te leggen aan gemeenten en belanghebbenden die overwegen klompenpaden aan te leggen. De informatie uit deze enquête wordt vertrouwelijk behandeld. Voor vragen kunt u contact opnemen met Barbara Hine (b.hine@landschapsbeheergelderland.nl)

1. Hoe lang woont u hier al? []
2. Wat voor soort bedrijf heeft u? horeca/agrarisch/anders nl....
.....
3. Wat is de afstand tussen uw bedrijf en het klompenpad in meters? []
4. Welk klompenpad betreft het?
5. Hoeveel mensen lopen gemiddeld het klompenpad per week? []
6. Hoeveel gebruikers van het klompenpad ontvangt u gemiddeld per week? []
7. Wat geeft de klompenpadloper gemiddeld per persoon bij u uit? []
8. Gebruikt u het klompenpad voor de marketing van uw producten? ja/nee
9. Heeft u producten die u aangepast heeft op de klompenpad wandelaar? ja/nee
10. Brengt u het klompenpad onder de aandacht van anderen? ja/nee
11. Zo ja, hoe?
12. In hoeverre vindt u, op een schaal van 1 tot 10, het klompenpad geslaagd? []
(1=helemaal niet geslaagd, 5=neutraal, 10=supergeslaagd)

13. Waarom?
14. Worden er activiteiten op het klompenpad georganiseerd? nooit/soms/vaak/weet niet
15. Zo ja, bent u betrokken bij één of meerdere van deze activiteiten? ja/nee
16. Is het klompenpad voor u aanleiding tot samenwerking? (met bijvoorbeeld omwonenden, agrariërs, horeca, gemeente, natuur- en cultuurverenigingen etc.) ja/nee
17. Bent u van mening dat de aanleg van het klompenpad invloed heeft op het imago van de agrarische sector? ja/nee
18. Zo ja, op een schaal van 1 tot 10, wat voor invloed? []
(1=zeer negatief, 5=geen invloed, 10=zeer positief)
19. Hoe is, op een schaal van 1 tot 10, uw waardering van agrarisch landgebruik sinds de aanleg van het klompenpad ten opzichte van daarvoor? []
(1=zeer negatief, 5=onveranderd, 10=zeer positief)
20. Schakelt u sinds de aanleg van het klompenpad vaker mensen in als hulp bij de bedrijfsvoering? ja/nee
21. In welke mate is, op een schaal van 1 tot 10, uw belangstelling voor streekgeschiedenis door aanleg van het klompenpad beïnvloed? []
(1=zeer afgenomen, 5=onveranderd, 10=zeer toegenomen)
22. In welke mate is, op een schaal van 1 tot 5, uw kennis over de streekgeschiedenis veranderd? []
(1=onveranderd, 5=zeer toegenomen)
23. Zijn er na aanleg van het klompenpad in de directe omgeving hiervan karakteristieke landschapselementen hersteld en/of zichtbaar gemaakt? ja/nee
24. Zo ja, welke?
25. Hoe beïnvloedt, op een schaal van 1 tot 10, de aanwezigheid van het klompenpad uw binding met de streek? (1=zeer afgenomen, 5=geen invloed, 10=zeer toegenomen) []
26. Hoe beïnvloedt, op een schaal van 1 tot 10, de aanwezigheid van het klompenpad uw waardering voor het landschap? []
(1=zeer afgenomen, 5=geen invloed, 10=zeer toegenomen)

Opmerkingen:

Hartelijk dank voor uw medewerking! Indien u belangstelling heeft de resultaten van deze enquête te ontvangen vul dan hier uw e-mail adres in:

.....

Bijlage 2: enquête wandelaars

Beste bezoeker,

Wij vinden het belangrijk om inzicht te krijgen in wat de klompenpaden opleveren in de directe omgeving omdat het de mogelijkheden om het padennetwerk uit te breiden vergroot. Door 6 korte vragen in te vullen kunt u ons hierbij helpen. Het klompenpadenteam dankt u hartelijk voor uw medewerking!

1. Hoe vaak loopt u een klompenpad per jaar?
...
2. Met hoeveel personen loopt u gewoonlijk een klompenpad?
...
3. Wat besteedt u gemiddeld per persoon tijdens een klompenpad wandeling bij plaatselijke horeca?
...
4. Koopt u wel eens streekproducten wanneer deze aangeboden worden langs het klompenpad?
 - a. Ja
 - b. Nee
5. Zou u gebruik maken van een klompenpad weekend arrangement wanneer dit ontwikkeld wordt?
 - a. Ja
 - b. Nee
 - c. Misschien
6. Zou u bereid zijn een kleine donatie te geven voor het beheer en onderhoud van klompenpaden wanneer dit eenvoudig via bijvoorbeeld sms zou kunnen?
 - a. Ja, maximaal €...
 - b. Nee
 - c. Misschien